

Sygn. akt *IV U1002/13*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Preneta - Ambicka

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kruczek

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2013 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **E. F.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o emeryturę

na skutek odwołania E. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 25/03/2013 r., znak:(...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 25 marca 2013 r., znak: (...)w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy E. F. prawo do emerytury poczynając od dnia 26 lutego 2013r. oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.-

Sygn. akt IV U 1002/13

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 28 listopada 2013 r.

Decyzją z dnia 25 marca 2013 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., powołując się na treść ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, odmówił E. F. prawa do emerytury wskazując, iż w/w do dnia 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy podniósł, że przedłożone we wniosku z dnia 26 lutego 2013 r. zeznanie świadka nie może zostać uznane za wiarygodny środek dowodowy, ponieważ nie jest wymienione w przepisach jako dokument potwierdzający pracę w warunkach szczególnych. Odmowa zatem przyznania prawa do emerytury wynika z braku przedstawienia dowodów mających wpływ na uznanie szczególnego charakteru pracy wnioskodawcy.

E. F. złożył odwołanie od powyższej decyzji i wnosił o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury. Podniósł, że w okresie od 1 października 1981 r. do 31 grudnia 1998 r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace:

- przy produkcji wapna w trakcie kampanii cukrowniczych przez 3 miesiące każdego roku: październik – grudzień

- polegające na oczyszczaniu i naprawie aparatów i pojemników po produktach żrących, prace wewnątrz zbiorników i kanałów technologicznych przez 7 miesięcy każdego roku od stycznia do lipca

- rozładunkowe, załadunkowe, transport produktów pylistych, żrących, parzących w okresie przed kampanią przez dwa miesiące w roku tj. sierpień i wrzesień.

Fakt wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach potwierdzić może nowy świadek, którego danymi wnioskodawca nie dysponował w trakcie poprzedniego postępowania toczącego się przez Sąd Okręgowy w 2012 r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wystąpił o jego oddalenie. Podtrzymując twierdzenia zawarte w zaskarżonej decyzji wskazał nadto, że wnioskodawca nie przedłożył żadnych dokumentów potwierdzających wykonywanie przez niego pracy w szczególnych warunkach, w szczególności świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

Nadto ZUS zauważył, że postępowanie sądowe toczące się pod sygn. akt IV U 282/12 z odwołania E. F. od decyzji odmawiającej mu prawa do emerytury w obniżonym wieku zostało zakończone wobec braku udokumentowania 15 letniego stażu pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach.

Poza sporem pozostaje, że na dzień 1 stycznia 1999 r. E. F. wykazał ponad 27 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Nie jest też członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

E. F. urodził się (...)

Pracę w (...) w R. rozpoczął z dniem 13 października 1979 r. Powierzano mu różne stanowiska pracy, był ślusarzem remontowym, ślusarzem wapniarni, ślusarzem – frezerem, ślusarzem remontowym brygadystą, ślusarzem.

Od 1 października 1981 r. wnioskodawca pracował na wydziale wapniarni.

W trakcie kampanii cukrowniczej trwającej przez 3 miesiące w roku od października do grudnia pracował przy produkcji wapna. Piece wapienne załadowywane były kamieniami wapiennymi i wytwarzały wapno wypalone w formie pyłu używane do dalszej produkcji.

Po zakończonej kampanii, od stycznia trwało wygaszanie pieców wapiennych. Były to dwa piece każdy po 150 m³, które w celu obniżania temperatury załadowywane były kamieniami wapiennymi i jednocześnie wymagały usunięcia wapna palonego. Taki proces wygaszania trwał około miesiąca.

Następnie wnioskodawca zajmował się oczyszczaniem tych pieców i innych urządzeń z linii technologicznej z resztek, spieków wapna, pyłu. Oczyszczanie pieców wymagało wejścia do ich wnętrza przy użyciu drabin i lin i ręcznego usuwania resztek skrobakami, młotkiem, szczotkami drucianymi. Przy takim oczyszczaniu występowało bardzo mocne zapylenie. Oczyszczenia wymagały także zbiorniki do przechowywania mieszanki pyłu wapiennego i wody wykorzystywanej do produkcji, które miały średnice 3 m a wysokość około 10 m oraz inne urządzenia. Po oczyszczeniu wszystkie te zbiorniki i urządzenia były konserwowane.

W miesiącach sierpień i wrzesień każdego roku zwożono materiały do kampanii, przygotowywano kamień wapienny do wsadu do pieca, również węgiel, koks. Kamień wapienny wymagał przesegregowania, przesiania z drobin, które mogłyby uszkodzić piec. Wnioskodawca nadzorował cały tok transportu tych materiałów poczynając od przesypania z wagonów na plac poprzez transport przenośnikami taśmowymi, przy segregacji i przesypaniu do miejsca składowania.

Od października rozpoczynała się kampania cukrownicza.

Pracodawca wyposażał pracowników w odzież ochronną. Kontakt jednak z wapnem, które miało właściwości żrące, powodował rany na rękach, a pył oddziaływał na skórę, oczy i nos.

Takie czynności E. F. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, również wtedy kiedy został brygadzystą. Nie zmienił się bowiem charakter wykonywanych wówczas przez niego obowiązków poza tym, że pojawiły się nowe w postaci nadzoru nad innymi pracownikami czy prowadzenia ewidencji czasu pracy, rozliczenia wykonanych prac.

Po przejęciu (...) w trybie art. 23⁽¹⁾ kp od 13 czerwca 2008 r. pracował w (...) S.A. (...) w R.. Następca prawny w wydanym świadectwie pracy wskazał, że E. F. wykonywał pracę w szczególnych warunkach poczynając od 6 października 1998 r. do 9 grudnia 1998 r., od 9 października 1999 r. do 11 grudnia 1999 r., od 9 października 2000 r. do 6 grudnia 2000 r. i dalej do 2008 r. każdorazowo w miesiącach październik – grudzień. Praca jaką w/w wykonywał przez rok 1998 r. nie zmieniła się w porównaniu do tej, którą wykonywał po tej dacie w okresach objętych świadectwem.

(dowód: zeznania wnioskodawcy k. 25b, zeznania świadka L. B. k. 25, zeznania świadka J. Z. k. 25b, zeznania wnioskodawcy E. F. k. 25– 26 akt SO w Rzeszowie o sygn. 282/12, zeznania świadka S. O. k. 24 – 25 akt SO w Rzeszowie o sygn. 282/12, zeznania świadka A. J. k. 25 akt SO w Rzeszowie o sygn. 282/12, dokumentacja w aktach ZUS)

W dniu 5 stycznia 2012 r. E. F. wystąpił do ZUS Oddział w R. z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury w wieku obniżonym przy uwzględnieniu lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Po rozpatrzeniu zgromadzonych dokumentów organ rentowy w dniu 18 stycznia 2012 r. wydał decyzję, którą odmawiał mu prawa do świadczenia.

Wyrokiem z dnia 8 maja 2012 r. sygn. akt IV U 282/12 Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił odwołanie E. F. od decyzji ZUS z 18 stycznia 2012 r. odmawiającej mu przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 22 listopada 2012 r. sygn. akt III AUa 829/12 oddalił też apelację E. F..

Wnioskodawca w dniu 26 lutego 2013 r. kolejny raz wystąpił do ZUS o prawo do emerytury przedkładając pisemne zeznania świadka L. B.. Zakład jednak uznał, że nie mogą one stanowić dowodu wykonywania pracy w szczególnych warunkach i 25 marca 2013 r. wydał zaskarżoną w sprawie decyzję.

(dowód: dokumentacja w aktach ZUS, wyrok SO z 8.05.2012 r. wraz z uzasadnieniem k. 28 i k.31 – 36 akt SO w Rzeszowie o sygn. 282/12, wyrok SA w Rzeszowie z 22.11.2012 r. wraz z uzasadnieniem k. 60 i k. 63 – 65b akt SO w Rzeszowie o sygn. 282/12)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody.

Jako nie budzące wątpliwości ocenił Sąd zeznania wnioskodawcy E. F. co do charakteru wykonywanych przez niego czynności w ramach stosunku pracy w spornym okresie zatrudnienia, w (...). Zeznania te zostały złożone w jasny i konsekwentny sposób a nadto potwierdzają je zeznania świadków – współpracowników wnioskodawcy. Zarówno słuchani w niniejszym postępowaniu L. B., J. Z. jak i świadkowie słuchani w postępowaniu toczącym się przez Sądem Okręgowym w Rzeszowie w sprawie o sygn. akt IV U 282/12 S. O. i A. J. to osoby, które bezsprzecznie mają wiedzę o tym, jakiego rodzaju i natury czynności wówczas wykonywał. Zeznania przez nich złożone zostały w rzeczowy i logiczny sposób, są wyczerpujące i wzajemnie się uzupełniają.

Sąd uznał za wiarygodne dowody z zeznań świadków przeprowadzone w postępowaniu o emeryturę przed Sądem Okręgowym w Rzeszowie w sprawie o sygn. akt IV U 282/12. Sąd Okręgowy nie dostrzegł w tym zakresie potrzeby przeprowadzenia dowodu bezpośredniego. Obu stronom znana była treść zeznań świadków.

Sąd dał wiarę zebranych w sprawie dokumentom, albowiem nie budzą wątpliwości co do swej treści. Zgromadzona w sprawie dokumentacja w korelacji z zeznaniami świadków dotyczącymi przebiegu zatrudnienia wnioskodawcy w

spornym okresie w pełni dają podstawę do ustalenia charakteru zajmowanego przez niego stanowiska pracy jak i ram czasowych pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje:

E. F. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. o przyznanie mu prawa do emerytury w wieku obniżonym ze względu na rodzaj wykonywanej pracy. Urodził się (...)r. więc ustalenie jego uprawnień wymaga zastosowania art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227). Ustawa ta w obejmującym przepisy przejściowe rozdziale 2 działu X zawiera szczególną regulację przejściową dotyczącą niektórych ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r. Mianowicie w art. 184 zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Zróżnicowanie warunków przechodzenia na emeryturę ubezpieczonych, o których mowa w powoływanym przepisie ustawy w stosunku do innych ubezpieczonych dokonane zatem zostało nie tylko według kryterium urodzenia, ale także według dodatkowego kryterium posiadania na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganego stażu "zawodowego" i ubezpieczeniowego (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2007 r. II UZP 14/06 OSNP 2007/13 – 14/199).

Art. 184 dotyczy więc tylko tych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia ustawy w życie tj. 1 stycznia 1999 r. osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

W niniejszej sprawie bezsprzecznie zastosowanie znajdą także przepisy wydanego przez Radę Ministrów w dniu 7 lutego 1983 r. rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Stosownie do jego § 4 ust. 1, mężczyzna, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 60 lat i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Niekwestionowanym w niniejszej sprawie jest, że mający ukończone 60 lat życia wnioskodawca posiada w sumie ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych ustalonych celem uzyskania uprawnień do świadczenia emerytalnego, nie jest członkiem OFE. Zaistniały w niniejszej sprawie spór dotyczy natomiast kwestii oceny, czy istnieją przesłanki, aby wskazany przez niego okres zatrudnienia w (...), uwzględnić jako okres pracy w warunkach szczególnych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia uznania powyższego, wskazując, że za okres poprzedzający 1998 r. E. F. nie przedłożył żadnych dowodów na potwierdzenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w szczególności świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

Tymczasem wypada stwierdzić, iż brak jest podstaw ku przyjęciu tego stanowiska za słuszne. Zgromadzony bowiem w sprawie materiał dowodowy w pełni daje podstawę do uznania wskazanego okresu od 1 października 1981 r. do 31 grudnia 1998 r. za czas zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach. O powyższym w jednoznaczny sposób decydują osobowe źródła dowodu – zeznania świadków współpracowników wnioskodawcy poświadczających

jego twierdzenia, które w jasny i precyzyjny sposób pozwoliły ustalić zarówno charakter wykonywanych przez w/w prac jak i czas ich trwania.

Zauważyć w tym miejscu należy, że brak czy niewłaściwe bądź nieprawidłowe wystawienie świadectwa pracy przez pracodawcę nie może pociągać nadmiernie dotkliwych skutków dla pracownika zwłaszcza jeżeli stan rzeczywisty możliwy jest do ustalenia w drodze innych dowodów. Wydanie przez pracodawcę jedynie ogólnego świadectwa pracy nie niweczy możliwości ustalenia w drodze postępowania sądowego, przy wykorzystaniu osobowych źródeł dowodu, że pracownik faktycznie wykonywał pracę w warunkach szczególnych. W niniejszej sprawie było to możliwe przy wykorzystaniu zeznań świadków.

E. F. pracował na wydziale wapniarni i w różnych okresach roku wykonywał różne prace, związane a kampanią cukrowniczą. Prace te, w przekonaniu Sądu ,zakwalifikować należy jako prace w warunkach szczególnych. Były to prace przy produkcji wapna a takie ujęte są w wykazie A dział V pod poz. 16, nadto prace polegające na oczyszczaniu pojemników – zbiorników po produktach żrących i parzących jakim było wapno, prace wewnątrz zbiorników, aparatów i instalacji technologicznych na wapniarni, a te ujęte są w wykazie A dział IV pod poz. 39 oraz prace magazynowe, przeładunkowe – załadunek i rozładunek i transport wyrobów pylistych, żrących, parzących – wykaz a dział XV poz. 40.

Jak wykazało postępowanie dowodowe, takie właśnie prace wykonywał wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Na taki przebieg jego zatrudnienia wskazuje sam wnioskodawca w swych zeznaniach, świadkowie a pośrednio potwierdza jej także świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane w 2011 r., gdzie pracodawca wskazuje okresy wykonywania przez E. F. pracy w warunkach szczególnych i co roku przypadają one na miesiące październik – grudzień tj. czas trwania kampanii. Wnioskodawca potwierdził zaś, że jego praca przez cały okres zatrudnienia była niezmienna, wykonywał te same czynności przed rokiem 1998 i później w okresach objętych przedmiotowym świadectwem pracy.

Wskazać w tym miejscu należy, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Ustalenie jakie prace wnioskodawca faktycznie wykonywał, nie zaś nazwa zajmowanego stanowiska, przesądza o ewentualnym istnieniu przesłanek dla przyznania dochodzonego świadczenia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r. II UK 337/03 OSNP 2004/22/392). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Zatem, uwzględniając powyższe ustalenia zasadnym jest stwierdzenie, iż wnioskodawca przez co najmniej 15 wymaganych przepisami lat wykonywał prace w warunkach szczególnych. W/w w dacie wejścia w życie ustawy a to 1 stycznia 1999 r. spełniał również wymóg ogólnego stażu ubezpieczeniowego, nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego a 60 lat życia ukończył w dniu 13 maja 2011 r. Skutkiem uprzedniego Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie i stosownie do art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję przyznając wnioskodawcy prawo do emerytury poczynając od dnia 26 lutego 2013 r. tj. daty złożenia wniosku o świadczenie.

W tym miejscu należy jeszcze wskazać, iż zasady przyznawania i wypłacania świadczeń emerytalno-rentowych reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W myśl art. 118 ust. 1 tej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, przy czym w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego (ust. 1a). W niniejszej sprawie nie ma podstaw do uznania, iż opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Chociaż bowiem orzeczenie w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter ustalający i prawo wnioskodawcy do emerytury istniało również w dacie wydania przez ZUS

decyzji odmownej, to obowiązek świadczenia po stronie organu rentowego powstał dopiero od chwili ostatecznego rozstrzygnięcia sporu. Odpowiednie dowody przesądzenia kwestii stażu pracy E. F. w szczególnych warunkach zostały zgromadzone dopiero w postępowaniu sądowym zakończonym wyrokiem zmieniającym zaskarżoną decyzję. Za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.